

**РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АҚПАРАТТЫҚ
ТАНЫМДЫҚ ЖУРНАЛ**

MEDIA BILIM

**ҚР Оқу-ағарту министрлігі
№ 514 бұйрықпен бекітілген**

**МББ аты: Республикалық ақпараттық
танымдық журнал «MEDIA BILIM»**

МББ тілі: қазақша, орысша, ағылшынша

Шығу жиілігі: айына 1 рет Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Меншік иесі: «MEDIA BILIM» ЖШС Алматы қаласы Бас редакторы: Нагиев И. Б.

Негізгі тақырыптық бағыты: Ақпараттық танымдық

**Республикалық ғылыми-әдістемелік журнал «MEDIA BILIM»
жарияланған ақпараттардың авторлық құқы ақпарат авторына тиесілі, редакция жауапты емес.
Жарияланған ақпарат авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.**

Астана қаласы Қазақстан Республикасының

Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің

Ақпарат комитеті 2023 жылғы 12 ақпандағы

**Мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік
Басылымды есепке қоюы туралы куәлігі № KZ51VPY00117354 берілген.**

Тапсырыс: 562 Таралымы: 3000 дана.

Журнал «MEDIA BILIM» ЖШС баспаханасында басылды.

Алматы қаласы – 2025 жыл Телефон: 8 777 087 6843

1 «MEDIA BILIM» Республикалық ақпараттық танымдық журнал. № 17487- Ж

**Дене шынықтыру сабағында
ұлттық ойындарды қолданудың тиімділігі**

**Түркістан облысы, Шардара ауданы
"Сырдария" жалпы білім беретін мектебінің
дене шынықтыру пәнінің мұғалімі
Коштанов Жарылкасын Ергешович**

Мақалада дене шынықтыру сабағында ұлттық ойындарды қолданудың маңызы қарастырылады. Ұлттық ойындардың оқушылардың дене қабілеттерін дамытудағы, ұлттық құндылықтарды дәріптеудегі және оқушылардың қызығушылығын арттырудағы рөлі талданады.

Тірек сөздер

Ұлттық ойын, дене шынықтыру, спорт, ұлттық тәрбие, қимыл-қозғалыс, оқыту әдісі, дене мәдениеті.

Қазақ халқының ұлттық ойындары – ғасырлар бойы қалыптасқан рухани әрі мәдени мұралардың бірі. Ұлттық ойындар жас ұрпақты батылдыққа, ептілікке, төзімділікке тәрбиелейді. Сондықтан қазіргі білім беру жүйесінде ұлттық ойындарды дене шынықтыру сабақтарында тиімді пайдалану маңызды бағыттардың бірі болып табылады.

Ұлттық ойындардың тәрбиелік мәні өте зор. Олар оқушылардың дене қабілеттерін дамытып қана қоймай, ұлттық мәдениетке деген құрмет сезімін қалыптастырады. Сонымен қатар оқушыларды ұйымшылдыққа, достыққа, әділдікке тәрбиелейді.

Дене шынықтыру сабағында ұлттық ойындарды пайдалану оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады. Әсіресе бастауыш және орта буын сыныптарында ойын элементтерін қолдану тиімді нәтиже береді.

«Арқан тарту» ойыны оқушылардың күшін дамытса, «Асық ату» дәлдікке баулиды. Ал «Ақсүйек» ойыны балалардың шапшаңдығын арттырады. Мұндай ойындар оқушының қозғалыс белсенділігін күшейтеді.

Ұлттық ойындардың тағы бір ерекшелігі – олардың қарапайымдылығында. Көп жағдайда арнайы құрал-жабдықтарды қажет етпейді. Сондықтан оларды мектеп жағдайында кеңінен қолдануға мүмкіндік бар. Сабақ барысында ұлттық ойындарды қолдану оқушылардың эмоциялық көңіл-күйіне де жақсы әсер етеді.

Ойын арқылы бала еркін әрекет жасап, өз қабілетін көрсетуге мүмкіндік алады. Сонымен қатар ұлттық ойындар арқылы оқушылар халқымыздың салт-дәстүрімен танысады. Бұл олардың ұлттық сана-сезімінің қалыптасуына ықпал етеді.

Қазіргі таңда кейбір балалардың қозғалыс белсенділігі төмендеп барады. Мұндай жағдайда ұлттық ойындарды сабақта қолдану оқушыларды белсенді әрекетке тартудың тиімді жолы болып табылады.

Ұлттық ойындарды ұйымдастыру барысында мұғалім қауіпсіздік ережелерін сақтауға назар аударуы қажет. Сонымен қатар ойындарды оқушылардың жас ерекшелігіне сай таңдау маңызды.

Ұлттық ойындар – дене шынықтыру сабағының тиімділігін арттыратын маңызды құралдардың бірі. Олар оқушылардың денсаулығын нығайтып қана қоймай, ұлттық тәрбиені қалыптастыруға ықпал етеді.

Қазақ халқының ұлттық ойындары – ұлт мәдениетінің, рухани мұрасының және тәрбиелік тәжірибесінің маңызды бөлігі. Ұлттық ойындар ғасырлар бойы халқымыздың тұрмыс-тіршілігімен бірге дамып, жас ұрпақты батылдыққа, ептілікке, шапшаңдыққа, төзімділікке тәрбиелеп келген. Сондықтан қазіргі білім беру жүйесінде ұлттық ойындарды дене шынықтыру сабақтарында тиімді пайдалану ерекше маңызға ие.

Бүгінгі таңда оқушылардың денсаулығын нығайту, олардың қозғалыс белсенділігін арттыру және ұлттық құндылықтарға құрмет сезімін қалыптастыру – мектептің негізгі міндеттерінің бірі. Осы бағытта ұлттық ойындарды пайдалану өте тиімді педагогикалық құрал болып табылады.

Дене шынықтыру сабағында ұлттық ойындарды қолдану оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады. Себебі ойын элементтері балалардың табиғатына жақын келеді. Ойын арқылы оқушы өзін еркін сезініп, белсенді әрекет етеді. Мұндай сабақтар балалардың көңіл-күйін көтеріп, оқу үдерісін қызықты етеді.

Ұлттық ойындардың дене дамуына әсері ерекше. Мысалы, «Арқан тарту» ойыны оқушылардың күшін дамытса, «Асық ату» дәлдікке, мергендікке баулиды. Ал «Ақсүйек» ойыны шапшаңдық пен жылдамдықты арттырады. Мұндай ойындар арқылы оқушылардың қимыл-қозғалыс қабілеттері жетіледі.

Сонымен қатар ұлттық ойындар балалардың төзімділігін қалыптастырады. Түрлі жарыстар мен топтық ойындар барысында оқушылар қиындықты жеңуге, жеңіске ұмтылуға үйренеді. Бұл олардың ерік-жігерін нығайтады.

Ұлттық ойындардың тәрбиелік мәні де өте зор. Ойын барысында оқушылар ұйымшылдыққа, достыққа, әділдікке тәрбиеленеді. Олар топпен жұмыс істеуге, бір-біріне көмектесуге дағдыланады. Мұндай қасиеттер оқушы тұлғасының дұрыс қалыптасуына ықпал етеді.

Қазақ халқының ұлттық ойындары арқылы оқушылар халқымыздың салт-дәстүрімен, мәдениетімен танысады. Бұл олардың ұлттық сана-сезімін қалыптастырып, туған еліне деген сүйіспеншілігін арттырады. Ұлттық ойындар – ұлттық тәрбиенің маңызды бөлігі.

Қазіргі кезде балалардың көп уақытын телефон мен компьютер алдында өткізуі олардың қозғалыс белсенділігінің төмендеуіне әкелуде. Мұндай жағдайда ұлттық ойындарды дене шынықтыру сабақтарында қолдану оқушыларды белсенді қимыл-қозғалысқа тартудың тиімді жолы болып табылады.

Дене шынықтыру сабағында ұлттық ойындарды қолдану оқушылардың психологиялық жағдайына да жақсы әсер етеді. Ойын барысында балалар өз эмоцияларын еркін білдіреді, өзара қарым-қатынасы жақсарады. Бұл олардың сабаққа деген ынтасын арттырады. Сонымен қатар ұлттық ойындар арқылы мұғалім оқушылардың көшбасшылық қабілеттерін анықтай алады. Кейбір ойындарда балалар топты ұйымдастыруға, шешім қабылдауға үйренеді. Бұл олардың жауапкершілік сезімін қалыптастырады.

Ұлттық ойындарды сабақ барысында тиімді пайдалану мұғалімнің кәсіби шеберлігіне байланысты. Мұғалім ойынның мақсатын нақты түсіндіріп, қауіпсіздік ережелерін сақтауға ерекше көңіл бөлуі қажет. Сонымен қатар ойындарды оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай таңдау маңызды.

Қазіргі білім беру жүйесінде ұлттық құндылықтарды насихаттау ерекше маңызға ие болып отыр. Осы тұрғыдан алғанда ұлттық ойындарды дене шынықтыру сабақтарына енгізу – ұлттық тәрбиені жүзеге асырудың тиімді жолдарының бірі. Дене шынықтыру сабағында ұлттық ойындарды пайдалану оқушылардың денсаулығын нығайтып қана қоймай, олардың рухани дүниесін де байытады. Себебі ұлттық ойындарда халқымыздың дүниетанымы, тәрбиелік құндылықтары көрініс тапқан.

Қорытындылай келе, ұлттық ойындар – дене шынықтыру сабағының тиімділігін арттыратын маңызды педагогикалық құрал. Олар оқушылардың дене қабілеттерін дамытып, салауатты өмір салтын қалыптастыруға, ұлттық құндылықтарды дәріптеуге ықпал етеді. Сондықтан ұлттық ойындарды оқу үдерісінде жүйелі пайдалану – қазіргі білім беру жүйесінің маңызды бағыттарының бірі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

- ✧ Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2020. – 196 б.
- ✧ Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы // Егемен Қазақстан. – 2007. – №127. (2024 жылғы өзгерістер мен толықтырулар негізінде).
- ✧ Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі. Әдістемелік нұсқау хат. 2024–2025 оқу жылы. – Астана, 2024. – 304 б.
- ✧ Тәнекеев М.Т. Қазақтың ұлттық спорт ойындары. – Алматы: Санат, 2020. – 248 б.
- ✧ Құлназаров А.К. Дене тәрбиесінің теориясы мен әдістемесі. – Алматы: Білім, 2021. – 286 б.
- ✧ Дене шынықтыру және спорт журналы. – Алматы, 2023. – №6. – 14–20 б.
- ✧ Сейітқазиев А.Б. Ұлттық ойындардың тәрбиелік маңызы // Қазақстан мектебі. – Алматы, 2022. – №7. – 25–30 б.
- ✧ Омаров Н.С. Салауатты өмір салтын қалыптастыру негіздері. – Шымкент: Әлем, 2025. – 214 б.
- ✧ Аймауытов Ж. Тәрбиеге жетекші. – Алматы: Раритет, 2020. – 256 б.
- ✧ Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы: Атамұра, 2021. – 192 б.